

V Bruseli 27. 2. 2019
COM(2019) 150 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEJ RADE,
RADE, EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKE A EUROSKUPINE**

**Európsky semester 2019: hodnotenie pokroku pri štrukturálnych reformách
a pri prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh a výsledky hĺbkových
preskúmaní podľa nariadenia (EÚ) č. 1176/2011**

{SWD(2019) 1000 à 1027 final}

1. Úvod

Európska únia zaznamenáva siedmy rok hospodárskeho rastu. Európske hospodárstvo dokázalo vďaka tomuto kontinuálnemu rastu poskytovať pracovné miesta rekordnému počtu ľudí. V súčasnosti je zamestnaných 240 miliónov Európanov, pričom od roku 2013 sa vytvorilo 15 miliónov nových pracovných miest. Miera nezamestnanosti v EÚ klesla na rekordne nízke úrovne a v súčasnosti dosahuje 6,6 %.

Došlo aj k zlepšeniu stavu verejných financií, keďže pomer verejného dlhu k HDP od roku 2015 opäť klesá a deficit sa v roku 2018 podľa odhadov pohyboval pod 1 % HDP. Obnoviť stabilitu a dosiahnuť väčšiu prosperitu, ktorým sa v súčasnosti tešíme v európskom hospodárstve, sa podarilo aj vďaka tomu, že členské štáty uskutočňovali štrukturálne reformy, investície a zodpovedné fiškálne politiky, zatiaľ čo na európskej úrovni sa pristúpilo k rozhodným opatreniam, ku ktorým patrí napríklad aj Investičný plán pre Európu.

Rast v Európe sa spomalil, čiastočne v dôsledku zhoršenia globálneho hospodárskeho prostredia. Miera rastu EÚ sa podľa očakávaní najprv spomalí z odhadovaných 1,9 % v roku 2018 na 1,5 % v roku 2019 a v roku 2020 stúpne na 1,7 %. Čoraz viac rastie napätie v svetovom obchode, ako aj geopolitické napätie, a to má mimoriadny vplyv na EÚ vzhľadom na geografickú a odvetvovú orientáciu jej vývozu. Európska únia je však napriek tomu stále schopná naplno využívať výhody obchodu. Ako príklad možno uviesť nedávno uzavretú dohodu o voľnom obchode medzi EÚ a Japonskom, ktorá by mohla zvýšiť hodnotu ročného vývozu z EÚ do Japonska o 13,5 miliardy eur. Vzhľadom na neistotu okolo podmienok, ktoré budú upravovať budúce vzťahy Spojeného kráľovstva s EÚ, sa toto oznámenie nezaoberá prípadnými hospodárskymi dôsledkami rôznych scenárov.

Rast, ktorý bol doteraz stimulovaný najmä vonkajšími faktormi, je čoraz viac stimulovaný faktormi domácimi. Vyššia zamestnanosť a rast by mali prispieť k zvyšovaniu súkromnej spotreby, zatiaľ čo investície by mali naďalej profitovať z priaznivých podmienok financovania. K udržiavaniu vyšších úrovní agregovaného dopytu by malo aj naďalej prispievať odstraňovanie prekážok fungovania jednotného trhu a zlepšovanie podnikateľského prostredia. Medzi domáce faktory, ktoré stoja za nedávnym spomalením rastu, patria výrobné problémy v automobilovom priemysle a neistota spojená s fiškálnymi a hospodárskymi politikami v niektorých členských štátoch. Zatiaľ čo verejný dlh sa naďalej znižuje, zámery fiškálnej politiky v eurozóne sa v roku 2019 podľa prognóz obrátia expanzívnym smerom.

Miera očakávaného spomalenia rastu európskeho hospodárstva a jeho dosah budú závisieť od našich politických opatrení. Ak sa budú podporovať a chrániť investície, najmä pokiaľ ide o ľudí a ich zručnosti, posilní sa tým zároveň aj potenciál rastu našich hospodárstiev a podporí sa agregovaný dopyt. Pokiaľ ide o verejné financie, vlády by mali pokračovať v zlepšovaní ich udržateľnosti, a to najmä v prípade, že majú vysoké pomery dlhu k HDP, a ak členské štáty nevyužili priaznivé cyklické podmienky a nízke úrokové sadzby na obnovenie svojich fiškálnych rezerv. Zároveň by sa mal využívať aj prípadný fiškálny priestor a osobitná pozornosť by sa mala venovať tomu, aby výdavky a daňový systém povzbudzovali rast a mali prerozdeľovacie účinky. A napokon, symetrickejšie vyváženie v celej eurozóne bude brániť negatívnemu vplyvu znižovania pákového efektu na rast a prispeje k tomu, aby naša hospodárska výkonnosť nebola natoľko závislá od vonkajšieho dopytu.

V súlade so správou predsedu Junckera o stave Únie v roku 2018 sa v ročnom prieskume rastu na rok 2019 požaduje cielenejšia investičná politika spojená s dobre navrhnutým súborom štrukturálnych reforiem a zodpovednými fiškálnymi politikami. V odporúčaní pre hospodársku politiku eurozóny v roku 2019¹ sa okrem toho zdôraznilo, že

¹ COM(2018) 759 final.

popri úsilí vyvíjanom členskými štátmi treba pokračovať aj v reformách na európskej úrovni, ako napríklad v upevňovaní jednotného trhu. Hoci sa v posledných rokoch prijali politické opatrenia na zlepšenie odolnosti našich hospodárstiev, stále čelíme problémom. Rast v Európe nie je rovnako prínosný pre všetky krajiny, regióny a občanov. Niektoré členské štáty stále sužuje vysoká nezamestnanosť, reálne príjmy domácností nižšie ako pred krízou a vysoká miera chudoby. Medzi regiónmi sú ešte stále veľké rozdiely a v niektorých členských štátoch sa prehlbujú. Navyše je nízky aj rast celkovej produktivity faktorov a šírenie digitálnych technológií pokračuje iba pomalým tempom. To všetko spolu s demografickým starnutím a jeho vplyvom na našu pracovnú silu obmedzí v budúcnosti náš potenciál rastu. V správach o jednotlivých krajinách, ktoré sa uverejňujú spolu s týmto oznámením, sa osobitná pozornosť venuje tomu, ako členské štáty plnia rozmery európskeho piliera sociálnych práv. Vykonávanie piliera je kompasom pri dosahovaní inkluzívneho, spravodlivého a udržateľného rastu.

Komisia v tomto balíku európskeho semestra predstavuje, ako by malo v budúcnosti účinnejšie fungovať politické prepojenie medzi európskym semestrom a finančnými prostriedkami EÚ na roky 2021 – 2027 v nadväznosti na návrhy Komisie týkajúce sa budúceho viacročného finančného rámca EÚ. Cieľom je zabezpečiť väčšiu súdržnosť medzi koordináciou hospodárskych politík a využívaním finančných prostriedkov EÚ, ktoré sú významnou súčasťou verejných investícií vo viacerých členských štátoch (samotné fondy politiky súdržnosti v ďalšom programovom období zodpovedajú 0,5 % HDP EÚ). V správach o jednotlivých krajinách sa na tento účel vytyčujú prioritné oblasti, v ktorých by mali členské štáty podniknúť politické opatrenia v súvislosti s verejnými a súkromnými investíciami. Uvedené správy tak poskytujú analytický základ pre úspešné plánovanie fondov politiky súdržnosti a využívanie súvisiacich finančných prostriedkov EÚ v rokoch 2021 – 2027.

2. POKROK PRI PLNENÍ ODPORÚČANÍ PRE JEDNOTLIVÉ KRAJINY

Dnes boli uverejnené správy o jednotlivých krajinách, ktoré poskytnú analytický základ pre vyhotovenie odporúčaní pre jednotlivé krajiny v rámci európskeho semestra. V nadväznosti na minuloročné úsilie má Komisia počas tohto cyklu európskeho semestra v úmysle prehĺbiť dialóg s členskými štátmi, sociálnymi partnermi a ďalšími príslušnými zainteresovanými stranami s cieľom ešte viac podporiť plnenie odporúčaní pre jednotlivé krajiny a zvýšiť ich zodpovednosť na vnútroštátnej úrovni. V rámci tohto dialógu by sa uskutočňovali cielené návštevy do členských štátov a viedli diskusie tak na bilaterálnej, ako aj multilaterálnej úrovni.

V plnení odporúčaní pre jednotlivé krajiny pokročili všetky členské štáty, hoci nie rovnako. Od začiatku európskeho semestra v roku 2011 dosiahli členské štáty aspoň „určitý pokrok“ pri plnení viac ako dvoch tretín všetkých odporúčaní pre jednotlivé krajiny. Táto miera pokroku je v porovnaní s hodnotením Komisie z mája 2018 vo všeobecnosti stabilná². Najväčší pokrok dosiahli členské štáty v oblasti finančných služieb tak, ako to bolo aj v prípade predchádzajúcich hodnotení. Odráža to skutočnosť, že stabilizácia a zdravie finančného sektora boli po finančnej kríze prioritou. Keďže kríza mala spočiatku veľký vplyv na trh práce, zodpovedá tomu aj značný pokrok, ktorý sa dosiahol v plnení odporúčaní na podporu vytvárania pracovných miest s trvalými pracovnými zmluvami a na riešenie segmentácie trhu práce.

Vzhľadom na rastúce hospodárske riziká sa reformy musia vykonávať intenzívnejšie, aby sa zvýšila odolnosť našich hospodárstiev. Členské štáty musia lepšie využiť priaznivé hospodárske podmienky a to tak, že budú ďalej napredovať v plnení odporúčaní, ktoré im v roku 2018 adresovala Rada. Najväčší pokrok sa dosiahol v plnení odporúčaní, ktorými sa riešia výzvy vo finančnom sektore, najmä pokiaľ ide o finančné služby, znižovanie zadlženosti súkromného sektora a reformu insolvenčných konaní. Na druhej strane došlo iba k veľmi slabému pokroku v súvislosti s rámcom pre hospodársku súťaž a regulačným rámcom, ako aj pri plnení odporúčaní týkajúcich sa štátnych podnikov a v rozširovaní základov dane. V niektorých prípadoch existujú isté dôkazy o ustupovaní od reforiem, ako napríklad v oblasti dlhodobej udržateľnosti verejných financií vrátane dôchodkov.

Reformy a investície si vyžadujú, aby mali členské štáty dostatočnú administratívnu a technickú kapacitu na dosiahnutie očakávaných výsledkov. Vplyv verejných investícií a reforiem možno maximalizovať riadnou prípravou vykonanou administratívnymi orgánmi s primeraným personálnym obsadením a potrebným technickým vybavením. Reformy verejnej správy si vyžadujú obmedzené krátkodobé náklady a môžu byť účinné v ktorejkoľvek fáze cyklu. Reformy musia mať stanovené realistické a merateľné ciele, ktoré treba konkretizovať, sledovať a o ktorých treba informovať. V rámci programu na podporu štrukturálnych reforiem sa všetkým členským štátom EÚ na požiadanie poskytuje praktická technická podpora pri navrhovaní a realizácii reforiem, a to najmä v nadväznosti na odporúčania európskeho semestra³.

² Zastrešujúce oznámenie z mája 2018.

³ Rozhodnutie o financovaní z roku 2019 sa prijíma spolu s týmto balíkom.

3. RIEŠENIE MAKROEKONOMICKÝCH NEROVNOVÁH

Hĺbkové preskúmania v správach o jednotlivých krajinách poskytujú komplexnú analýzu nerovnováh, ktorým čelia členské štáty. Identifikujú sa v nich hlavné zraniteľné miesta a relevantné cezhraničné dôsledky. Makroekonomické nerovnováhy môžu nepriaznivo vplývať na hospodárstvo konkrétneho členského štátu, eurozóny, ako aj celej EÚ. Cieľom postupu pri makroekonomickej nerovnováhe je zistiť makroekonomické nerovnováhy a v počiatočnom štádiu zabrániť ich vzniku, aby sa zabezpečilo, že príslušné členské štáty prijímú vhodné opatrenia na ich nápravu.

V správe o mechanizme varovania na rok 2019 sa identifikovalo 13 členských štátov, v prípade ktorých sa malo vykonať hĺbkové preskúmanie, aby sa posúdilo, či sú postihnuté nerovnovahami alebo či im hrozí, že by mohli byť postihnuté nerovnovahami⁴. Pokiaľ ide o uvedené krajiny, v 11 z nich sa nerovnováhy alebo nadmerné nerovnováhy skonštatovali už v roku 2018. Po ukončení programu finančnej pomoci bolo hĺbkovému preskúmaniu navyše po prvýkrát podrobené aj Grécko. V správe o mechanizme varovania na rok 2019 sa okrem toho dospelo k záveru, že hĺbkové preskúmanie je opodstatnené aj v prípade Rumunska, aby sa posúdili dôsledky prebiehajúceho zhoršovania nákladovej konkurencieschopnosti a vonkajšej rovnováhy krajiny. Výber týchto členských štátov podporila Rada⁵. Táto analýza skúma závažnosť nerovnováh, ich vývoj a politickú reakciu na postup pri makroekonomickej nerovnováhe v súvislosti s odporúčaniami pre jednotlivé krajiny. Do úvahy sa berú aj príslušné účinky presahovania a systémové cezhraničné dôsledky nerovnováh.

3.1. Pokrok pri náprave makroekonomických nerovnováh v EÚ a v eurozóne

Náprava makroekonomických nerovnováh v EÚ napreduje vďaka obnoveniu rastu a politickému úsiliu, avšak zraniteľnosť pretrváva. Objem dlhov v súkromnom a verejnom sektore zostáva v niektorých členských štátoch aj naďalej na historicky najvyššej úrovni a náprava nie vždy postupuje dostatočne rýchlo. Zmenšuje sa tak priestor na absorbovanie budúcich negatívnych hospodárskych otrasov. Vo viacerých členských štátoch sa navyše začínajú objavovať známky možného prehriatia, ktoré súvisia najmä s dynamickým rastom cien obytných nehnuteľností a rýchlo rastúcimi nákladmi na jednotku práce.

Opätovné vyváženie zahraničných pozícií je aj naďalej neúplné. Vo väčšine členských štátov došlo k náprave veľkých deficitov bežného účtu, ale zopár ich ešte stále čelí mimoriadne negatívnej čistej medzinárodnej investičnej pozícii. Veľké objemy zahraničného dlhu zostávajú zraniteľným miestom mnohých členských štátov. Musia si preto udržiavať obozretné saldo bežného účtu a zabrániť stratám konkurencieschopnosti. Iné členské štáty zas vykazujú veľké prebytky bežného účtu, ktoré zostávajú relatívne trvalé. Nepatrné známky úpravy bolo možné pozorovať len nedávno. Problém veľkých prebytkov v krajinách, ktoré sú čistými veriteľmi, by sa mohol riešiť prostredníctvom investičnej a mzdovej politiky, čo by prispelo k podpore rastového potenciálu. Na súhrnnej úrovni bol prebytok bežného účtu eurozóny v roku 2016 o niečo vyšší ako 3 % HDP a potom zostal v podstate konštantný. Tento veľký prebytok odráža situáciu, v ktorej agregovaný domáci dopyt v eurozóne zaostáva za hospodárskou činnosťou a v ktorej sa vývoz vďaka zlepšeniu konkurenčného postavenia hospodárstiev eurozóny udržal.

Znižovanie dlhu pokračuje. Dosahovanie skutočného pokroku v znižovaní úrovne súkromného a verejného dlhu by mohlo zohrávať kľúčovú úlohu pri vytváraní priestoru na absorbovanie budúcich negatívnych hospodárskych otrasov. Pomer súkromného dlhu k HDP

⁴ COM(2018) 758 final.

⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5603-2019-INIT/en/pdf>

klesá v čoraz väčšom počte členských štátov. Je to najmä výsledok vyššieho rastu nominálneho HDP. Znižovanie dlhu prostredníctvom kladných čistých úspor, ako aj prostredníctvom obnovenia rastu úverov je čím ďalej tým menej intenzívne a menej rozšírené. Dlh podnikov sa v porovnaní so sektorom domácností znižoval rýchlejšie, čo bolo čiastočne spôsobené nízkou úrovňou investícií za týchto niekoľko posledných rokov. Hoci v súčasnosti vo väčšine členských štátov dochádza vo verejnom sektore k znižovaniu pomeru verejného dlhu k HDP vďaka zlepšeniu rozpočtových pozícií a obnoveniu rastu HDP, toto klesanie je len pomalé.

Napriek tomu, že sa podmienky v bankovom sektore EÚ zlepšujú, a to najmä v najzraniteľnejších krajinách, je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie. Podiely kapitálu sa vo väčšine členských štátov ďalej zlepšovali. Podiely nesplácaných úverov klesli najmä v niektorých členských štátoch, v ktorých je ich objem najvyšší. Priemerný podiel nesplácaných úverov v EÚ dosahoval v treťom štvrtroku 2018 úroveň 3,3 % v porovnaní s úrovňou 4,4 % rok predtým, no tieto podiely zostávajú naďalej veľmi vysoké v niektorých členských štátoch, od ktorých sa vyžaduje vyvinutie dodatočného úsilia. Vo veľkej väčšine bánk sa naďalej zlepšoval podiel kapitálu, ako aj ukazovateľ likvidity. Nízka ziskovosť, ktorá súvisí s nadmerným počtom bánk na trhu, zostáva aj napriek nedávnym zlepšeniam zdrojom obáv. K ďalšiemu rozširovaniu a diverzifikácii financovania európskeho hospodárstva prispeli aj kapitálové trhy. Existuje značný dodatočný potenciál na ich rozvoj na európskej, vnútroštátnej i regionálnej úrovni.

Zvyšovanie cien obytných nehnuteľností sa v čoraz väčšom počte členských zrýchľuje, pričom viaceré krajiny vykazujú možné známky nadhodnotenia. Ceny obytných nehnuteľností rastú rýchlejšie v tých členských štátoch, ktoré nejavili za posledné roky žiadne známky nadhodnotenia, resp. boli tieto známky iba nepatrné, a v prípade niektorých členských štátov, kde sa hypotekárne úvery obnovujú rýchlejším tempom. Pozitívnym zistením je však to, že nedávno došlo k zmierneniu cien nehnuteľností na bývanie v tých krajinách, ktoré javili najviac známk nadhodnotenia, a to aj vzhľadom na obmedzenia súvisiace s finančnou dostupnosťou a nedávno zavedené makroprudenciálne politiky.

Na trhoch práce sa situácia ďalej zlepšuje. Hoci miery nezamestnanosti ďalej klesajú, a to aj pokiaľ ide o mladých ľudí a dlhodobo nezamestnaných, v niektorých členských štátoch zostávajú aj napriek tomu vysoké. Tempo rastu miezd nie je vo všetkých členských štátoch rovnaké. Zväčša odráža to, do akej miery sú niektoré členské štáty postihnuté nedostatkom pracovných síl. Na druhej strane rast miezd v eurozóne ako celku zostáva pod úrovňou toho, čo by sa dalo očakávať pri súčasnej úrovni nezamestnanosti na základe historických údajov.

Jednotkové náklady práce rástli vo väčšine členských štátov od roku 2016 rýchlejším tempom než predtým. Výrazné zrýchlenie sa zaznamenalo najmä v tých členských štátoch, ktoré sa čiastočne aj v dôsledku nedostatku pracovných síl vyznačovali podpriemernou úrovňou miezd. Vývoj jednotkových nákladov práce sa doteraz neprejavil ani značnými stratami v podieloch na vývoznom trhu, ani zhoršením salda bežných účtov. Tieto účinky by však mohli byť čoskoro viditeľné, pokiaľ budú tieto trendy pretrvávať. Zároveň sa v rámci eurozóny oslabila nákladová konkurenčná výhoda v tých krajinách, ktoré majú historicky veľké deficity bežného účtu alebo ktoré mali ešte stále veľké objemy zahraničného dlhu, čo poukazuje na potrebu udržať dynamiku reforiem zameraných na zvýšenie rastu produktivity a udržanie konkurencieschopnosti v oblasti nákladov.

3.2. Vykonávanie postupu pri makroekonomickej nerovnováhe

Vo všetkých členských štátoch, ktoré sa analyzovali v hĺbkových preskúmaniach, sa zistili nerovnováhy alebo nadmerné nerovnováhy, ale v niektorých prípadoch sa závažnosť nerovnováh zmenšila. Počas hĺbkových preskúmaní v roku 2019 sa zistilo, že

desať členských štátov vykazuje nerovnováhy a tri členské štáty vykazujú nadmerné nerovnováhy. Jedna krajina dosiahla jasný pokrok až do tej miery, že sa jej kategorizácia v rámci postupu pri makroekonomickej nerovnováhe zlepšila v priebehu jedného roka z kategórie nadmerných nerovnováh na kategóriu nerovnováh. V iných prípadoch náprava hospodárskych nerovnováh ešte prebieha, ale nie je dostatočná na to, aby opodstatňovala ukončenie postupu pri makroekonomickej nerovnováhe. V dodatku 3 sa uvádza zhrnutie zistení hĺbkových preskúmaní jednotlivých členských štátov.

V prípade Grécka, ktoré bolo začlenené do európskeho semestra po ukončení programu makroekonomických úprav, sa zistilo, že vykazuje nadmerné nerovnováhy. Grécko naďalej čelí veľkým výzvam spojeným s vysokým verejným dlhom, zápornou čistou medzinárodnou investičnou pozíciou, vysokým podielom nesplácaných úverov, ešte stále vysokou mierou nezamestnanosti a nízkym potenciálom rastu. Hlboké inštitucionálne a štrukturálne reformy, ktoré sa začali v posledných rokoch s cieľom modernizovať hospodárstvo a štát, začali prinášať výsledky, ktoré sa premietli aj do úspešného ukončenia programu Európskeho mechanizmu pre stabilitu, oživenia hospodárskeho rastu a zníženia nezamestnanosti. Tento reformný proces si vyžaduje neustálu implementáciu, aby sa jeho vplyv mohol prejaviť v plnej miere. Od ukončenia programu podlieha Grécko zvýšenému dohľadu, ktorý slúži ako základ pre posudzovanie plnenia záväzkov, ktoré Grécko prijalo, s cieľom zabezpečiť kontinuitu a dokončenie reforiem prijatých ako súčasť programu makroekonomických úprav v rámci Európskeho mechanizmu pre stabilitu.

Rumunsko, v prípade ktorého sa v roku 2018 nezistili žiadne nerovnováhy, v súčasnosti už nerovnováhy vykazuje. V hĺbkovom preskúmaní sa potvrdili riziká spojené so stratou konkurencieschopnosti aj narastajúci deficit bežného účtu, na ktoré sa poukázalo v správe o mechanizme varovania. Navyše sa zdá, že nedávne legislatívne iniciatívy so sebou prinášajú riziká pre finančný sektor. Dochádza k tomu v kontexte slabnúceho vykonávania reforiem, nepredvídateľného spôsobu tvorby politík a expanzívnej fiškálnej politiky. Pokiaľ sa na tieto trendy nenájde riešenie, budú mať vplyv na vývoj verejného a zahraničného dlhu a narušia vyhliadky na investície a rast.

Chorvátsko, v prípade ktorého sa v roku 2018 zistili nadmerné nerovnováhy, v súčasnosti vykazuje už len nerovnováhy. Hospodársky vývoj prispel k postupnej náprave existujúcich nerovnováh, najmä tých, ktoré súvisia s vysokými objemami verejného, súkromného a zahraničného dlhu, a týmto spôsobom viedol k zníženiu rizík. Politické opatrenia a záväzky, ktoré by mohli napomôcť udržateľnú nápravu nerovnováh, sa nedávno zintenzívnili, pričom rozhodujúce bude ich úplné, rýchle a účinné vykonávanie.

V iných krajinách bol hospodársky vývoj vo všeobecnosti priaznivý pre nápravu nerovnováh, ale výzvy v oblasti hospodárskeho a politického výhľadu pretrvávajú:

- Podobne ako v roku 2018 sa zistilo, že Bulharsko, Francúzsko, Nemecko, Írsko, Holandsko, Portugalsko, Španielsko a Švédsko vykazujú **nerovnováhy**. **Bulharsko** prijalo ďalšie kroky na zabezpečenie stability bankového sektora, niektoré opatrenia však ešte treba dokončiť alebo vykonať. **Francúzsko** zintenzívnilo reformné záväzky, ale náprava nerovnováh týkajúcich sa vysokého verejného dlhu a slabej dynamiky konkurencieschopnosti závisí hlavne od politického pokroku. V **Holandsku** sa zintenzívnilo politické úsilie, ale nerovnováhy týkajúce sa vysokej miery súkromného dlhu a veľkého prebytku bežného účtu pretrvávajú. V **Nemecku** je prebytok bežného účtu aj naďalej vysoký a klesá len pomaly. Zároveň je nutné vynaložiť viac úsilia na riešenie nedostatku investícií, najmä pokiaľ ide o verejné investície do infraštruktúry

a vzdelávania. V **Írsku** sa vďaka silnému rastu a politickému pokroku naďalej podporovalo znižovanie nerovnováh stavového charakteru, no napriek tomu zostávajú aj slabé miesta súvisiace s nárastom rizík vyplývajúcich z medzinárodného prostredia. Zvyšné nerovnováhy stavového charakteru, ktoré sa týkajú vnútorného a vonkajšieho dlhu, sa v **Portugalsku** a **Španielsku** znižujú. Prispeli k tomu lepšie hospodárske podmienky, hoci nedostatky v politikách a úpravách pretrvávajú. Vo **Švédsku** nerovnováhy pretrvávajú aj napriek nedávnej úprave cien nehnuteľností a politik.

- V prípade Cypru a Talianska sa zistilo, že opäť vykazujú nadmerné **nerovnováhy** tak ako v roku 2018. Na **Cypre** napriek zlepšenému hospodárskemu kontextu a nedávnomu zintenzívneniu politického úsilia pretrvávajú výrazne slabé miesta, ktoré súvisia s klesajúcou, no stále vysokou mierou nesplácaných úverov a vonkajšími, súkromnými a vládny dlhmi. V **Taliansku** bol pokrok v niektorých oblastiach politiky v predchádzajúcich rokoch zatienený zhoršujúcimi sa vyhládkami, ktoré vo veľkej miere vyplývajú z plánovaného zhoršenia rozpočtu a z celkovo pozastaveného programu reforiem. Nedávne politické opatrenia ustupujú od prvkov predchádzajúcich reforiem, čo bude mať negatívny vplyv na udržateľnosť verejných financií, produktivitu a potenciálny rast HDP. Neistota spojená s postojom vlády prispela v priebehu roka 2018 k zvýšeniu tlakov na trhu a vyšším výnosom zo štátneho dlhu. Zhoršenie alebo zmiernenie makroekonomických nerovnováh bude v rozhodujúcej miere závisieť od politik na zlepšenie kvality verejných financií Talianska, zvýšenia efektívnosti jeho systému verejnej správy a súdnictva, zlepšenia jeho podnikateľského prostredia a posilnenia jeho pracovného trhu a finančného systému. Komisia preto bude pozorne sledovať vývoj v Taliansku a posúdi politické kroky a záväzky na riešenie nerovnováh, najmä úroveň ambícií národného programu reforiem v kontexte nadchádzajúceho jarného balíka európskeho semestra.

Komisia bude ďalej skúmať vývoj a politické opatrenia prijaté všetkými členskými štátmi, v ktorých existujú nerovnováhy alebo nadmerné nerovnováhy, v rámci osobitného monitorovania. Rada sa na týchto preskúmaniach zúčastňuje a závery osobitných správ z monitorovania podporila.⁶

Tabuľka 1: Výsledky hĺbkových preskúmaní v roku 2019 a situácia v roku 2018

	Situácia v roku 2018	Výsledky hĺbkových preskúmaní v roku 2019
Nerovnováhy	BG, DE, ES, FR, IE, NL, PT, SE	BG, DE, ES, FR, HR, IE, NL, PT, RO, SE
Nadmerné nerovnováhy	CY, HR, IT	CY, EL ⁷ , IT

⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5603-2019-INIT/en/pdf>

⁷ Podobne ako v prípade všetkých ostatných krajín, ktoré v minulosti ukončili program finančnej pomoci, aj v Grécku sa zistili nadmerné nerovnováhy.

4. POLITIKY ČLENSKÝCH ŠTÁTOV

Vzhl'adom na spomaľovanie rastu by účinné reformy a správne zamerané investičné priority pomohli členským štátom, aby boli odolnejšie voči budúcim makroekonomickým otrasom. Vďaka lepšie fungujúcemu finančnému, produktovému a pracovnému trhu a inštitúciám a efektívnejšej štátnej správe sa naše hospodárstva môžu plynulejšie prispôbiť a minimalizovať hospodárske a sociálne náklady. Dobré ciele investície – či už tým, že vytvárajú potrebnú infraštruktúru, zabezpečujú kvalifikovanejšiu pracovnú silu alebo podporujú inovačné podnikateľské nápady –, podporujú z dlhodobého hľadiska potenciálny rast, čím prispievajú ku konkurencieschopnosti a hospodárskej odolnosti. Keby sa hospodárstva prispôbili súčasným štrukturálnym zmenám, pomohlo by im to zmenšiť rozdiely v produktivite a zlepšiť sociálne výsledky.

4.1. Zabezpečenie zodpovedných fiškálnych politík a finančnej stability

Zodpovedné fiškálne politiky, kvalita verejných financií a daňové systémy povzbudzujúce rast

Členské štáty s vysokými pomermi dlhu k HDP si nedokážu vybudovať fiškálne rezervy. Silný hospodársky rast a historicky nízke úrokové sadzby aj naďalej podporujú znižovanie pomerov dlhu k HDP. Priaznivé cyklické podmienky, ako aj pokles úrokových výdavkov vyústili v roku 2018 do ďalšieho poklesu celkového rozpočtového deficitu v EÚ, ktorý sa v súčasnosti nachádza pod 1 % HDP. Tento klesajúci trend by sa mal podľa očakávaní skončiť v roku 2019, keď sa predpokladá, že celkový deficit sa po prvýkrát od roku 2009 mierne zvýši. Verejný dlh sa v niektorých členských štátoch aj naďalej približuje k historicky najvyšším úrovňam. Predpokladaná fiškálna úprava je v niektorých vysoko zadlžených členských štátoch pomerne obmedzená alebo dokonca záporná. Obnovenie fiškálnych rezerv je mimoriadne dôležité v členských štátoch, ktoré majú ešte stále vysokú úroveň verejného dlhu, s cieľom znížiť ich zraniteľnosť voči otrasom a umožniť maximálnu funkčnosť automatických stabilizátorov pri ďalšom poklese. Keďže hospodárstvo je neustále podporované monetárnou politikou, k vyváženej kombinácii politík by prispelo aj to, keby sa dodržiaval Pakt stability a rastu a keby členské štáty disponujúce fiškálnym priestorom pristúpili k istej fiškálnej expanzii. Okrem toho by sa tým obmedzili riziká ohrozujúce finančnú nestabilitu.

Na zvýšenie kvality verejných financií existuje ešte značný priestor a kľúčovým nástrojom v tejto súvislosti sú preskúmania výdavkov. Mnohé členské štáty vykonávajú kontroly verejných výdavkov s cieľom zvýšiť ich efektívnosť a dosiahnuť úspory, vďaka čomu vzniká priestor na výdavky podporujúce rast. Rozsiahle preskúmania výdavkov sa plánujú v Taliansku aj vo Francúzsku. V mnohých ďalších členských štátoch sa plánujú cielenejšie preskúmania zamerané na konkrétne oblasti výdavkov. Zahŕňajú oblasti, ako sú zdravotná starostlivosť, vzdelávanie, štátne podniky, nehnuteľnosti, verejné investície, doprava a životné prostredie. V roku 2019 by sa malo zvýšenie efektívnosti dosiahnuť v Portugalsku, konkrétne vďaka rozsiahlejšiemu využívaniu centralizovaného obstarávania a efektívnejšiemu využívaniu aktív verejného sektora, a v Lotyšsku vďaka nákladovo efektívnejšiemu riadeniu štátnych podnikov v sektore nehnuteľností a konsolidácii infraštruktúry informačných technológií. V budúcnosti by sa pri preskúmaniach výdavkov mohli využívať častejšie a prísnejšie priebežné hodnotenia, ako aj užšie prepojenia s rozpočtovým postupom.

Členské štáty naďalej zlepšujú svoje vnútroštátne fiškálne rámce, ktoré sú kľúčovým faktorom pri tvorbe fiškálnej politiky. Fiškálne rámce prešli za posledné roky výraznými reformami a pozitívne účinky na výdavky verejnej správy a zdaňovanie sú už viditeľné. V reformách uberajúcich sa týmto smerom pokračovali nedávno viaceré členské štáty. V Nemecku bola projektová skupina pre spoločné hospodárske prognózy poverená schválením makroekonomických prognóz. Maďarsko a Litva pokračovali v zlepšovaní

strednodobej perspektívy svojich rámcov. Svoje fiškálne rámce zlepšujú dokonca aj tie členské štáty, ktorých fiškálne rámce zvyčajne slúžia pre ostatných ako príklad najlepších postupov. Konkrétne Švédsko zaviedlo novú dlhovú kotvu, zatiaľ čo Holandsko zlepšilo automatické stabilizačné prvky svojho rámca. Írsko realizuje svoje plány na zriadenie „fonde na horšie časy“. Stále však existujú oblasti, v ktorých je potrebné vynaložiť viac úsilia. Týka sa to najmä mechanizmov koordinácie naprieč všetkými úrovňami štátnej správy v členských štátoch s komplexnými federálnymi štruktúrami.

Starnúce obyvateľstvo predstavuje problém pre mnohé členské štáty, pretože musia zabezpečiť udržateľnosť svojich verejných financií. V poslednom desaťročí sa dosiahol významný pokrok pri riešení problému predpokladaného zvýšenia nákladov na dôchodky. V 21 členských štátoch, ktoré čelia stredným alebo vysokým rizikám fiškálnej udržateľnosti, však rastúca dlhovekosť a odchod populačne silných ročníkov do dôchodku ešte stále vedie k značným prognózovaným nárastom výdavkov súvisiacich so starnutím obyvateľstva. Môže to mať vplyv na budúcu primeranosť dôchodkov. V roku 2018 Chorvátsko prijalo dôchodkovú reformu, ktorá má zlepšiť primeranosť dôchodkov a zároveň neohroziť dlhodobú udržateľnosť, zatiaľ čo Francúzsko predložilo komplexné plány reforiem. V prípadoch čiastočného ustupovania od reforiem hrozí, že časť pokroku, ktorý sa dosiahol za posledné desaťročie v Taliansku a Rumunsku, zanikne. Opatrenia, ktorými sa zvýšia výdavky na dôchodky, sa zaviedli alebo plánujú zaviesť aj v Nemecku, Španielsku a Portugalsku. Zdá sa, že pokrok v zabezpečovaní dlhodobej fiškálnej udržateľnosti je pomalší v oblasti zdravotnej starostlivosti a dlhodobej starostlivosti. Súčasné reformné úsilie v niektorých členských štátoch je skôr čiastočné a malo by lepšie kombinovať ciele fiškálnej udržateľnosti s dostupnosťou a efektívnosťou starostlivosti.

Reformy zdravotných systémov sa zameriavajú na väčšiu efektívnosť, dostupnosť a odolnosť. Mnohé členské štáty sa snažia preorientovať svoje zdravotné systémy viac na preventívnu starostlivosť, pričom zároveň posilňujú primárnu starostlivosť a lepšiu koordináciu medzi jednotlivými druhmi starostlivosti. Cyprus zavádza nový systém príspevkov na zdravotné poistenie, ktoré sú krokom smerom k univerzálnej zdravotnej starostlivosti a obmedzia vysoké priame platby od pacientov. Poľsko začalo pilotné projekty zamerané na posilnenie primárnej a ambulantnej starostlivosti a zlepšenie koordinácie.

Daňové systémy môžu prispieť k podpore inkluzívneho rastu. Daňové systémy povzbudzujúce rast môžu prispieť k podpore súkromných investícií a zlepšeniu podnikateľského prostredia, motivovať zamestnanosť a účasť na trhu práce, znížiť nerovnosť a prispieť k budovaniu environmentálne udržateľnej ekonomiky. Niektoré členské štáty preto pokračujú v reforme svojich daňových systémov, a najmä v znižovaní zdanenia práce. Lotyšsko a Litva zavádzajú režim progresívnej sadzby dane z príjmov fyzických osôb. Holandsko presúva daňové zaťaženie z práce na spotrebu formou znižovania daní z príjmov fyzických osôb a zvyšovania sadzieb dane z pridanej hodnoty. Nemecko a Írsko pokračujú v znižovaní zdanenia práce v prípade osôb s nízkymi a strednými príjmami. Dánsko, Grécko a Slovinsko zabezpečujú vysoký podiel príjmov z environmentálnych daní, čím podporujú efektívnejšie využívanie zdrojov a podporujú investície a zamestnanosť.

Boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu je prioritou, aby sa zabezpečilo riadne fungovanie jednotného trhu. Komisia predložila legislatívne návrhy s cieľom zabezpečiť transparentnejší, účinnejší a koherentnejší daňový systém, ktorý bude menej náchylný na praktiky agresívneho daňového plánovania. Agresívne daňové plánovanie môže mať vplyv na rozpočet iných členských štátov, narúšať rovnosť podmienok medzi spoločnosťami na trhu a nespravodlivo odkláňať prostriedky od výdavkových cieľov štátu. Členské štáty, ktorých základ dane je narúšaný, musia buď zvýšiť príjem z iných daní, alebo majú menší príjem na reformy na podporu rastu a na účely prerozdelenia s cieľom bojovať proti nerovnostiam.

Praktiky agresívneho daňového plánovania pomôže obmedziť transpozícia právnych predpisov EÚ a iniciatív dohodnutých na medzinárodnej úrovni⁸. Agresívne daňové plánovanie možno ďalej riešiť posilnením vnútroštátnych daňových právnych predpisov, zvýšením transparentnosti a administratívnou spoluprácou.

Bankový sektor, nízka ziskovosť a nesplácané úvery

Súhrnne sa kapitálové a likvidné pozície bánk v roku 2018 naďalej zlepšovali, k čomu prispelo ekonomické prostredie, ako aj legislatívne opatrenia a opatrenia dohľadu. Zároveň sa znížil pákový efekt bánk a súčasne vzrástla kapacita na absorpciu strát. Nesplácané úvery v súvahách bánk naďalej klesali. Z najnovších údajov vyplýva, že podiel hrubých nesplácaných úverov v prípade všetkých bánk EÚ ďalej klesol na 3,3 % (3. štvrtrok 2018), čo predstavuje medziročný pokles o viac ako jeden percentuálny bod. Štrnásť členských štátov dosiahlo nízky podiel nesplácaných úverov vo výške menej ako 3 %. Značný pokles sa zaznamenal najmä na Cypre, v Írsku, Taliansku, Španielsku, Portugalsku, Maďarsku, Slovinsku, Rumunsku, Rakúsku a Nemecku, kde od roku 2017, v čase pretrvávajúceho tlaku v oblasti dohľadu a/alebo ďalšieho vývoja sekundárnych trhov s nesplácanými úvermi, významne vzrástlo tempo úbytku nesplácaných úverov.

Okrem toho naďalej napredovali legislatívne postupy v prípade viacerých opatrení na zníženie rizík na úrovni EÚ a vnútroštátnej úrovni, čo viedlo k hmatateľnému pokroku. Dohoda z decembra 2018 medzi Radou a Parlamentom týkajúca sa balíka opatrení na znižovanie rizík by mala aj ďalej posilniť kapitálové a likvidné pozície bánk, najmä v potenciálnych scenároch riešenia krízových situácií, a uľahčiť ďalšie znižovanie a rozdelenie rizík v bankovom sektore EÚ. Zahŕňa to aj zabezpečenie úplného vykonávania pravidiel EÚ proti praniu špinavých peňazí a primeranú prevenciu a riadenie rizík zo strany bánk.

Stresový test Európskeho orgánu pre bankovníctvo v roku 2018 potvrdil, že banky EÚ sa stávajú čoraz odolnejšími. To, ako tieto testy vnímajú investori, však nemusí viesť k podstatným zmenám v spôsobe, akým je na trhu vnímaná kapitálová odolnosť bánk EÚ, ktorých ceny akcií môžu byť v roku 2019 naďalej ovplyvňované skôr makroekonomickými fundamentmi. Ziskovosť bánk zostáva utlmená a ovplyvnená vysokými podielmi nesplácaných úverov, vo viacerých prípadoch nevhodnými obchodnými modelmi, trhmi presýtenými bankami a volatilitou finančného trhu (ktorá sa znovu objavila od prvého polroka 2018).

Cezhraničné bankovníctvo v EÚ môže využiť avizované potreby reštrukturalizácie niektorých veľkých európskych skupín na to, aby sa opäť zrýchlilo. Niektoré popredné bankové skupiny v kľúčových členských štátoch menia svoje stratégie s cieľom znížiť riziká týkajúce sa ziskovosti. Bankám by to mohlo umožniť vysporiadať sa s niektorými rizikami týkajúcimi sa ziskovosti.

⁸ Do konca roka 2018 napríklad museli všetky členské štáty transponovať do svojich vnútroštátnych právnych predpisov ustanovenia smernice proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam [(EÚ) 2016/1164].

4.2. Trh práce, vzdelávanie a sociálne politiky

Situácia v oblasti zamestnanosti sa naďalej zlepšuje. Počet zamestnaných osôb dosiahol v štvrtom štvrťroku 2018 rekordných 240 miliónov. Miera nezamestnanosti 6,6 % sa nielenže vrátila na úroveň pred krízy, ale dosiahla vôbec najnižšiu úroveň zaznamenanú od roku 2000, keď sa príslušné údaje začali zbierať. Sociálna situácia sa po rokoch hospodárskeho rastu a vytvárania pracovných miest naďalej zlepšuje. Len v roku 2017 sa z chudoby a sociálneho vylúčenia vymanilo viac ako päť miliónov ľudí.

Situácia však poukazuje na značné rozdiely v jednotlivých členských štátoch. V niektorých členských štátoch sa miery nezamestnanosti ešte úplne neobnovili a stále dosahujú viac ako 10 %. V niektorých z týchto krajín zostáva situácia mladých ľudí aj naďalej výzvou: vysoký podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, vzbudzuje obavy o ich súčasnú a budúcu zamestnateľnosť. V iných štátoch zase rastie nedostatok pracovnej sily, čo vytvára prekážky pre ďalší rast. Aj napriek rastúcim mieram zamestnanosti žien rozdiely v miere zamestnanosti žien a mužov celkovo pretrvávajú a vedú k rozdielom v odmeňovaní. Ťažkostiam pri hľadaní práce čelia najmä nízkokvalifikované osoby a osoby s migrantským pôvodom. Znevýhodnené zostávajú aj osoby si zdravotným postihnutím. Okrem toho existujú v mnohých členských štátoch veľké regionálne rozdiely v situácii na trhu práce.

Demografické zmeny a technologický vývoj pretvárajú európske trhy práce. Keďže obyvateľstvo starne a počet mladých ľudí klesá, je dôležité, aby členské štáty zvýšili počet ľudí aktívnych na trhu práce, zabezpečili silný rastový potenciál a dostatočné a udržateľné financovanie systémov sociálneho zabezpečenia. Niektoré členské štáty v tejto oblasti prijímajú opatrenia. Napríklad v januári 2019 nadobudla v Chorvátsku platnosť dôchodková reforma zameraná na podporu dlhšieho pracovného života a riešenie štrukturálnych nezrovnalostí v systéme. Vzhľadom na premeny, ktoré prináša digitalizácia a rozšírené využívanie platforiem pre budúcnosť práce, je kľúčové, aby členské štáty modernizovali trhy práce a systémy sociálnej ochrany, a to aj zabezpečením primeraného rozsahu sociálnej ochrany pre pracovníkov s neštandardnými zmluvami a samostatne zárobkovo činné osoby, s cieľom udržať krok s týmto vývojom.

Zásadný význam má podpora primeraných zručností. Rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu má zásadný význam, ak sa majú všetci občania plnohodnotne zapojiť do našich spoločností a vyťažiť zo svojho pracovného života maximum. Primerané zručnosti môžu zvýšiť produktivitu a potenciálny rast, ktoré sú kľúčom k rastu miezd a zlepšeniu sociálnych a životných podmienok. V súvislosti s rastúcim nedostatkom zručností a nesúladom medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami treba posilniť a modernizovať systémy vzdelávania a odbornej prípravy. Dôležité sú aj politiky na podporu rekvalifikácie a zvyšovania úrovne zručností, pretože prispievajú k zvyšovaniu odolnosti a prispôbivosti pracovnej sily. Predíde sa tak tomu, aby sa zhoršili šance ľudí s nízkou kvalifikáciou a ľudí s migrantským pôvodom na zamestnanie. Francúzsko realizuje reformy s cieľom lepšie prepojiť systém vzdelávania a odbornej prípravy s potrebami trhu práce. Lotyšsko vykonáva opatrenia s cieľom zlepšiť kvalitu a atraktivnosť odborného vzdelávania a prípravy a ich relevantnosť na trhu práce. V Portugalsku bol program Qualifica, zameraný na riešenie problému nízkokvalifikovanej pracovnej sily, nedávno posilnený preprogramovaním pridelených prostriedkov z Európskeho sociálneho fondu. Viaceré členské štáty (Nemecko, Rakúsko, Švédsko, Fínsko, Belgicko) prijali opatrenia na potvrdenie, uznanie alebo zlepšenie existujúcich zručností migrantov s cieľom uľahčiť ich integráciu na trhu práce.

Segmentácia trhu práce zostáva výzvou. Hoci podiel dočasných zamestnancov sa za posledné roky v priemere podstatne nezvýšil, ich podiel je v niektorých členských štátoch dlhodobo nad úrovňou 15 %. V krajinách, ako sú Španielsko, Slovinsko, Poľsko, Portugalsko,

Taliansko a Chorvátsko, tvoria viac ako 60 % dočasných zamestnancov mladí ľudia. Viac ako polovica zamestnancov so zmluvou na určitý čas si nevie nájsť trvalé pracovné miesto a hoci celkový počet odpracovaných hodín sa len nedávno vrátil na úroveň z obdobia pred krízou, podiel osôb nedobrovoľne pracujúcich na kratší pracovný čas v niektorých členských štátoch stále presahuje 50 %. Viaceré členské štáty podnikajú kroky na podporu zamestnávania na neurčitý čas prostredníctvom reforiem presadzovania pracovného práva, a to aj zvyšovaním personálneho obsadenia inšpektorátov práce s cieľom riešiť zneužívanie dočasného zamestnávania, a podporou lepšej koncepcie dotácií na zamestnávanie nových pracovníkov. V Španielsku sa v roku 2018 ďalej posilnila kapacita inšpektorátov práce na boj proti zneužívaniu pracovných zmlúv na určitý čas a nedeclarovanej práci. Cyprus podniká dôležité opatrenia na podporu riadnych pracovných zmlúv zriadením jednotnej inšpekčnej služby. V Írsku sa v novom návrhu zákona vyžaduje, aby zamestnávateľia okrem iného poskytovali lepšie informácie o povahe zamestnania.

Mzdy rastú miernym tempom, ale rýchlejšie ako v predchádzajúcich rokoch. Nominálna odmena na zamestnanca vzrástla v roku 2018 o 2,7 %. Rast miezd po viacerých rokoch zaostávania dobehol vývoj produktivity.

Chudoba a príjmová nerovnosť sa v roku 2017 znížili, ale chudoba zamestnaných osôb je naďalej zdrojom obáv. Podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením klesol v roku 2017 na 22,4 % a v súčasnosti sa nachádza pod úrovňami spreď krízy. Niektoré skupiny sa však vyznačujú trvalo zvýšenou mierou rizika chudoby. Zdrojom obáv zostáva okrem toho aj chudoba zamestnaných, ktorá je mimoriadne vysoká u samostatne zárobkovo činných osôb, dočasných zamestnancov, zamestnancov na kratší pracovný čas a pracovníkov, ktorí sa nenarodili v EÚ. Daňový a dávkový systém zohráva dôležitú prerozdelenovacu úlohu. Je dôležité, aby sa prerozdelenie a podpora chudobných dôkladne zacielenila na tých, ktorí to najviac potrebujú, napr. posilnením presnosti nástrojov na testovanie príjmov. V Luxembursku sa zaviedol nový systém príjmu na podporu sociálneho začlenenia, ktorým sa nahradil predchádzajúci garantovaný minimálny príjem. Jeho cieľom je podporovať sociálne začlenenie a aktiváciu a bojovať proti chudobe detí a rodín s jedným rodičom. Taliansko prijalo nový systém minimálneho príjmu (*Reddito di Cittadinanza*), ktorý nahradí predchádzajúci systém s cieľom vytvoriť model aktívneho začleňovania. Úspech nového systému sa bude do veľkej miery odvíjať od účinnosti jeho riadenia.

Dobre fungujúci sociálny dialóg je kľúčom k lepšiemu koncipovaniu a vykonávaniu reforiem, aby si ich jednotlivé strany viac osvojili. Počas minulého roka sociálni partneri vo viacerých členských štátoch informovali o pozitívnom vývoji, ktorý sa týkal zmysluplného a včasného zapojenia do hospodárskych a sociálnych reforiem zo strany ich vlád. Portugalsko napríklad predložilo na základe tripartitnej dohody súbor opatrení na riešenie problému segmentácie trhu práce, ktorý sa teraz musí uzákoniť. Pozitívny vývoj v niektorých členských štátoch kontrastuje s regresívnym vývojom v iných členských štátoch. V mnohých z týchto členských štátov existuje priestor na to, aby sa zlepšila kapacita sociálnych partnerov a včasnosť konzultácií v kľúčových etapách navrhovania reformných opatrení, medzi ktoré patria aj dôležité medzníky európskeho semestra.

4.3. Konkurencieschopnosť a produktivita

Riešenie rozdielov v produktivite

Vzhľadom na demografické trendy je rast produktivity kľúčom k tomu, aby sa v budúcnosti vo všetkých členských štátoch zabezpečil udržateľný rast. V EÚ rastie produktivita pomaly. Príčiny sú rôzne, okrem iného aj nízke investície do výskumu, technológií a inovácií a štrukturálny posun od výroby k službám. Riešenie problému stagnujúcej produktivity práce si vyžaduje zamerať sa na krátkodobé a dlhodobé hospodárske

výzvy EÚ. Rast produktivity práce zostane v nasledujúcich rokoch pravdepodobne na nízkej úrovni. Bude sa pohybovať na úrovni okolo 1 % alebo nižšej. V produktivite jednotlivých členských štátov sú pritom značné rozdiely. Ďalšie zvyšovanie rastového potenciálu je zložité najmä v prípade vyspelých hospodárstiev, ktoré už dosiahli vysoké úrovne produktivity. Investície, ktoré posilňujú udržateľnosť životného prostredia, majú potenciál zvýšiť produktivitu celého hospodárstva vďaka efektívnejšiemu využívaniu zdrojov a nižším vstupným nákladom a súčasne znižovať externé náklady a vplyvy.

Produktivita v sektore služieb (ktorý predstavuje najväčšiu časť hospodárskej činnosti) zostáva pomerne nízka aj napriek celkovému zlepšeniu hospodárskej výkonnosti. Hoci aj ďalšie vyspelé ekonomiky zaznamenali spomalenie produktivity, rozdiely v produktivite v oblasti služieb sú stále veľké a rastú, a to obzvlášť v porovnaní s USA. Pre spoločnosti z EÚ to predstavuje nevýhodu v oblasti obchodu vo všeobecnosti, a takisto aj pre ich integráciu do globálnych hodnotových reťazcov. Rada s cieľom analyzovať hnacie sily produktivity a podporovať primerané reakcie v oblasti relevantných politík odporučila členským štátom eurozóny, aby vytvorili národné rady pre produktivitu⁹.

Vyššia produktivita práce umožní rast miezd a potenciálneho produktu, no sama osebe na dosiahnutie týchto cieľov nestačí. Aj keď je preukázané, že vyššia produktivita sa v strednodobom a dlhodobom horizonte premietne do vyšších miezd, existujú aj príklady, keď pracovné príjmy nekopírujú zmeny v produktivite. Členské štáty preto prijímajú dodatočné opatrenia, aby sa vyššia produktivita práce pretavila do vyšších pracovných príjmov.

Kvalitné investície a lepšie využívanie finančných prostriedkov EÚ

Dobre ciele investície sú aj naďalej nevyhnutné na riešenie problému, ako dosiahnuť rast produktivity v EÚ. Ide o jeden z troch základných prvkov „účinného trojuholníka“, s ktorým prišla táto Komisia. Pokrytie investičných potrieb je preto dlhodobou prioritou európskeho semestra. V súčasnej fáze hospodárskeho cyklu by sa mal klásť dôraz na verejné a súkromné investície, ktoré zvyšujú produktivitu a potenciál rastu, pričom bude dôležité chrániť investície v prípade, že sa objavia hospodárske riziká. Na zabezpečení toho, aby hospodárstvo EÚ zaznamenávalo udržateľný rast a aby zostalo odolné, sa môžu podieľať dlhodobé investičné opatrenia (aj v oblasti zručností a vzdelávania), ktoré môžu zároveň napĺňať aj naliehavé sociálne potreby.

Vo väčšine členských štátov sú potrebné investície do výskumu, vývoja a inovácií na zvýšenie ich rastu produktivity a konkurencieschopnosti. V mnohých členských štátoch a regiónoch existuje značný priestor na posilnenie väzieb medzi podnikmi, akademickou obcou, výskumnými inštitúciami a subjektmi verejného sektora spoluprácou v hodnotových reťazcoch, a to aj prostredníctvom inteligentnej špecializácie. Týka sa to napríklad Belgicka, Bulharska, Francúzska, Cypru, Poľska, Lotyšska a Estónska. Ďalšie investície do digitalizácie spoločností a do digitálnych verejných služieb sú navyše potrebné v Belgicku, na Cypre, v Rakúsku, Slovinsku, Španielsku, na Slovensku, v Poľsku, Estónsku, Nemecku a Bulharsku. Členské štáty s vyššou úrovňou produktivity, ako sú Nemecko a Holandsko, a iné krajiny, ktoré prešli významnými štrukturálnymi zmenami s vysokými úrovňami investícií pred krízou a počas oživenia, ako napríklad Maďarsko, Poľsko a Česká republika, môžu ďalej napredovať tak, že investujú do nehmotných aktív a inovácií. V členských štátoch, ktoré sa snažia dohnať rozdiely oproti vyspelejším ekonomikám, môžu investície do strojov a zariadení prispieť k prehlbeniu kapitálu a vyššej produktivite práce. V Estónsku, Luxembursku, na Slovensku, v Portugalsku, Bulharsku, Holandsku, Taliansku, na Cypre a vo Francúzsku treba reagovať na

⁹ Odporúčanie Rady z 20. septembra 2016 týkajúce sa zriadenia národných rád pre produktivitu. Ú. v. EÚ C 349, 24.9.2016, s. 1.

výzvy spojené s obehovým hospodárstvom a prispôbením sa zmene klímy investíciami v oblasti efektívneho využívania zdrojov a predchádzania rizikám v oblasti klímy.

Lepšie zosúladenie fondov EÚ s analýzou a odporúčaniami v rámci európskeho semestra by malo zlepšiť výsledky a posilniť vplyv financovania v rámci politiky súdržnosti. Kľúčovou súčasťou návrhov viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027 je zosúladenie fondov EÚ s európskym semestrom. V niektorých členských štátoch predstavujú fondy EÚ rozhodujúcu časť ich verejných investícií. Na základe návrhu viacročného finančného rámca, ktorý predložila Komisia, by Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond plus a Kohézny fond v nasledujúcom programovom období dosiahli výšku približne 600 mld. EUR – ak by sa započítavalo aj vnútroštátne spolufinancovanie – čo zodpovedá 0,5 % HDP EÚ, a oveľa vyššiemu podielu v hlavných prijímateľských členských štátoch. Návrhy Komisie týkajúce sa viacročného finančného rámca navyše umožňujú tieto fondy kombinovať s inými zdrojmi financovania EÚ, ako je budúci program InvestEU vo výške 650 mld. EUR, ktorý nadväzuje na Junckerov plán. Majú tak potenciál prilákať ďalších verejných a súkromných investorov a ešte viac zvýšiť vplyv investícií na strategické oblasti hospodárstva EÚ.

Na základe analýzy v správach o jednotlivých krajinách sa v novej prílohe uvádza, ako by tieto fondy EÚ mohli viac pomôcť pri riešení osobitných potrieb v členských štátoch. Okrem väčšieho dôrazu na investičné priority obsahujú tohtoročné správy o jednotlivých krajinách aj podrobnejšiu analýzu regionálnych rozdielov a prekážok brániacich investovaniu. Osobitná príloha pomôže pri dialógu s jednotlivými členskými štátmi o vymedzení priorít financovania budúcich programov, na základe ktorých sa tieto fondy čerpajú. Správy o jednotlivých krajinách sú stanoviskom Komisie, ktoré vychádza zo základnej analýzy uskutočnenej v rámci európskeho semestra. Predstavujú východiskový bod pri rokovaní o programoch s členskými štátmi. V diskusiách s členskými štátmi ponechávajú dostatočný priestor pre flexibilitu. Identifikácia investičných potrieb sa zakladá na spoločnom chápaní, že investície by mali mať čo najväčší dosah na hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť.

Vo väčšej miere treba využívať súkromné investície pochádzajúce z dobre fungujúcich a integrovaných kapitálových trhov. Zatiaľ čo EÚ dokončuje realizáciu svojho akčného plánu na vybudovanie únie kapitálových trhov, malo by sa ďalej rozvíjať celé spektrum kapitálových trhov v Európe, počnúc globálnymi centrami až po regionálne integrované siete a miestne iniciatívy, s cieľom financovať podniky a podporovať dekarbonizáciu, ako aj prechod na udržateľnejšie hospodárstvo. Napríklad Estónsko, Lotyšsko a Litva vytvárajú na národnej úrovni pobaltský trh s krytými dlhopismi a sekuritizáciou. To prispeje k dobre fungujúcim a prepojenejším kapitálovým trhom v regióne. V dôsledku toho vzniknú aj dlhodobé možnosti financovania pre banky, aby mohli uvoľniť svoje súvahy s cieľom umožniť zvýšené poskytovanie úverov.

Kvalita inštitúcií ako kľúčový faktor reformy

Uspokojovanie investičných potrieb si vyžaduje priaznivé investičné prostredie. Tvorcovia politiky musia venovať osobitnú pozornosť vytváraniu prostredia priaznivého pre investície, predchádzaniu zbytočným trhovým a regulačným prekážkam a zlepšovaniu spôsobu, akým fungujú ich verejné inštitúcie a orgány. Aspekty týkajúce sa efektívnosti verejnej správy, stupňa digitalizácie verejných služieb, kvality a stability regulačného prostredia a dodržiavania zásad právneho štátu, vrátane nezávislosti justičných systémov a boja proti korupcii, majú na investičné rozhodnutia rozhodujúci vplyv. V roku 2019 je približne polovica z najlepších 25 krajín, pokiaľ ide o úrovne vnímania korupcie, členskými štátmi EÚ. Pretrvávajú však veľké

rozdiely¹⁰ a treba zintenzívniť snahy zamerané na zlepšenie predchádzania korupcii, ochranu oznamovateľov korupcie s cieľom posilniť odhaľovanie a o odstránenie prekážok účinného stíhania a sankcií. Taliansko, Slovensko a Lotyšsko revidovali svoje režimy ochrany oznamovateľov korupcie s cieľom riešiť niektoré z týchto výziev, zatiaľ čo Litva, Španielsko, Cyprus a Grécko aktuálne plánujú v tejto oblasti uskutočniť reformy.

V správach o jednotlivých krajinách za rok 2019 sa uvádza, že vo všetkých členských štátoch sa v rôznych oblastiach politiky vyskytli prekážky brániace investovaniu (pozri dodatok 4). Nedostatky vo verejnej správe a podnikateľskom prostredí celkovo predstavujú najvyšší podiel prekážok brániacich investovaniu. Ďalšími príkladmi sú vysoká regulačná a administratívna záťaž, nedostatočná predvídateľnosť regulačných rámcov, účinnosť justičných systémov a neefektívna verejná správa. Mnohé prekážky súvisia aj s ťažkopádnyimi a zdĺhavými schvaľovacími postupmi, ako aj s nedostatkom zručností v dôsledku nedostatkov v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy. Prekážky maloobchodných podnikov týkajúce sa vstupu na trhy spôsobili meškanie cezhraničných investícií v tomto sektore. V niektorých správach o krajinách sa spomína nedostatok zručností medzi prekážkami, ktoré brzdia a oneskorujú investície v odvetviach, v ktorých je rozhodujúca digitalizácia a nové technológie (napr. telekomunikácie, konektivita alebo obehové hospodárstvo), ale aj v tradičnejších odvetviach, ktoré čelia rastúcemu dopytu (napr. stavebníctvo).

Reformy na zlepšenie kvality správy vecí verejných, inštitúcií, účinnosti justičných systémov a verejnej správy tvoria základ, na ktorom fungujú vyspelé demokratické spoločnosti a ktoré majú značný hospodársky význam. Takéto reformy môžu pomôcť zlepšiť prostredie, v ktorom pôsobia podniky a zainteresované strany, a môžu podporovať podnikateľskú činnosť, znižovať korupciu a posilňovať dodržiavanie zásad právneho štátu. Medzi najčastejšie uvádzané prekážky brániace investovaniu v EÚ patria neefektívna verejná správa, nepriaznivé podmienky pre podnikanie a vysoká administratívna a regulačná záťaž pre určité odvetvia. V niektorých členských štátoch sú investície brzdené aj nedostatkom transparentnosti vo verejnom sektore, zložitými daňovými systémami, deformovanými produktovými trhmi alebo trhmi práce a slabými miestami v rámci pre výskum a inovácie a v inštitúciách. Poľsko prijalo na riešenie podobných problémov „ústavu pre podnikanie“, komplexný súbor piatich zákonov zameraných na zlepšenie podnikateľského prostredia. Francúzsko uskutočňuje rozsiahly program reforiem s cieľom zlepšiť podnikateľské prostredie a konkurencieschopnosť francúzskych podnikov. Viaceré členské štáty, napríklad Fínsko a Estónsko, vyvíjajú úsilie týkajúce sa znižovania administratívnej záťaže. Bulharsko, Slovensko, Česká republika, Slovinsko a Rumunsko v súčasnosti reformujú svoje systémy verejného obstarávania. V roku 2018 nemecká spolková vláda oznámila, že vytvorí agentúru na podporu prevratných inovácií.

Dohoda o vystúpení medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom

Tento balík sa nezaobera hospodárskymi rizikami spojenými s rôznymi scenármi brexitu.

Vzhľadom na prebiehajúci ratifikačný proces dohody o vystúpení v EÚ a Spojenom kráľovstve vychádzajú prognózy na roky 2019 a 2020 z čisto teoretického predpokladu, že sa obchodné vzťahy medzi EÚ27 a Spojeným kráľovstvom nezmenia. V prípade „tvrdého brexitu“, ktorý Komisia považuje za nežiaduci, ale na ktorý je EÚ27 dobre pripravená¹¹, by sa tieto predpoklady museli upraviť smerom nadol.

¹⁰ V súčasnosti sa všetky členské štáty podrobujú hodnoteniu svojho protikorupčného úsilia. Komisia podobne ako minulý rok v správach o krajinách analyzovala kľúčové výzvy v príslušných členských štátoch.

¹¹ COM(2018) 556 final/2 (korigendum prijaté 27. augusta 2018); COM(2018) 880 final; COM(2018) 890 final.

5. ĎALŠIE KROKY

Situácia v Európskej únii sa v posledných rokoch posunula od oživenia hospodárstva k výraznej expanzii a v roku 2019 má európske hospodárstvo pokračovať v expanzii napriek prognóze neistejšieho výhľadu. V záujme zabezpečenia takejto pokračujúcej hospodárskej expanzie budú musieť členské štáty uskutočniť účinné štrukturálne reformy, zaviesť zodpovedné fiškálne politiky a stanoviť cielené investičné stratégie. Účinnnejšie prepojenie medzi európskym semestrom a finančnými prostriedkami EÚ na roky 2021 – 2027 tak, ako sa uvádza v tohtoročnom európskom semestri, poskytne potrebnú štruktúru na účinné plnenie najcielenejších investičných priorít.

Európsky semester ponúka Komisii, členským štátom, sociálnym partnerom a zainteresovaným stranám na všetkých úrovniach možnosť zapojiť sa do vzájomného stáleho dialógu počas celého roka. Správy o jednotlivých krajinách uverejnené spolu s týmto oznámením nadväzujú na podrobné diskusie s vládami, štátnymi orgánmi a zainteresovanými stranami na odbornej aj politickej úrovni, ktorých súčasťou boli aj bilaterálne stretnutia v decembri 2018. Ich zistenia Komisia odprezentuje na svojich zastúpeniach v hlavných mestách členských štátov a nadviaže na ne aj na bilaterálnych a multilaterálnych stretnutiach.

Komisia čoskoro nadviaže dialóg s členskými štátmi o programoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, ktorý bude vychádzať zo zistení týkajúcich sa investícií a záverov správ o jednotlivých krajinách. Podpredsedovia Komisie a komisári navštívia členské štáty, aby sa zoznámili so stanoviskami parlamentov, vlád, sociálnych partnerov a ďalších zainteresovaných strán k analýze a záverom v správach o jednotlivých krajinách. Súhrnné zistenia správ o jednotlivých krajinách Komisia prediskutuje aj s Európskym parlamentom.

S prihliadnutím na zistené výzvy členské štáty do polovice apríla predstavia svoje hospodárske a sociálne priority v národných programoch reforiem. Predložia tiež svoje viacročné stratégie pre zdravé verejné financie v programoch stability (členské štáty eurozóny) a v konvergenčných programoch (členské štáty mimo eurozóny). Komisia na to, aby bola reakcia na výzvy primeraná a udržateľná, odporúča zostaviť uvedené programy s podporou všetkých hlavných zainteresovaných strán, akými sú podľa situácie sociálni partneri, regionálne a miestne orgány či organizácie občianskej spoločnosti.

DODATOK 1 – INTEGROVANÝ DOHLAD NAD MAKROEKONOMICKÝMI A FIŠKÁLNymi NEROVNOVÁHAMI

	Postup pri makroekonomických nerovnováhach (PMN¹²)	Pakt stability a rastu¹³ (strednodobý cieľ / postup pri nadmernom deficite)	Poznámky
AT		preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha dlhovému pravidlu	vzdialenosť od strednodobého cieľa v roku 2018 menšia než povolená úľava pre nezvyčajné udalosti
BE		preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha dlhovému pravidlu	
BG	nerovnováhy	preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ	
CY	nadmerné nerovnováhy	preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu ¹⁴	
CZ		preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ	
DE	nerovnováhy	preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha dlhovému pravidlu	
DK		preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ	
EE		preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ	
EL	nadmerné nerovnováhy	preventívna časť podlieha prechodnému dlhovému pravidlu	Keďže Grécko bolo v priebehu programu oslobodené od predkladania programov stability, svoj strednodobý rozpočtový cieľ ešte neurčilo.
IE	nerovnováhy	preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu	
ES	nerovnováhy	nápravná časť nadmerný deficit, lehota na nápravu 2018	V roku 2019 podlieha prechodnému dlhovému pravidlu, podmienené zrušením postupu pri nadmernom deficite na základe potvrdených výsledných rozpočtových údajov za rok 2018.
FR	nerovnováhy	preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu	
HR	nerovnováhy	preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha dlhovému pravidlu	
HU		preventívna časť uplatňuje sa postup pri značnej odchýlke; podlieha dlhovému pravidlu	
IT	nadmerné nerovnováhy	preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha dlhovému pravidlu	
LT		preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ	
LU		preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ	
LV		preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ	

¹² Kategórie „nerovnováhy“ a „nadmerné nerovnováhy“ si vyžadujú osobitné monitorovanie, ktoré sa prispôbi v závislosti od závažnosti výziev.

¹³ Dosiahnutie strednodobého cieľa a uplatniteľnosť (prechodného) dlhového pravidla sa vzťahujú na rok 2018 na základe prognózy Komisie z jesene 2018.

¹⁴ Prechodné dlhové pravidlo: každému členskému štátu, na ktorý sa uplatňuje postup pri nadmernom deficite, sa na splnenie dlhového pravidla poskytuje obdobie troch rokov po náprave nadmerného deficitu. To neznamená, že dlhové pravidlo sa počas tohto obdobia neuplatňuje, keďže členské štáty by mali počas tohto prechodného obdobia dosahovať dostatočný pokrok k jeho splneniu. Negatívne posúdenie dosiahnutého pokroku smerom k splneniu referenčnej hodnoty dlhu počas prechodného obdobia by mohlo viesť k začatiu postupu pri nadmernom deficite.

MT		preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ	
NL	nerovnováhy	preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ	
PL		preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ	
PT	nerovnováhy	preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu	
SI		preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu	
SE	nerovnováhy	preventívna časť dosiahnutý strednodobý cieľ	
SK		preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ	
RO	nerovnováhy	preventívna časť uplatňuje sa postup pri značnej odchýlke	
FI		preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha dlhovému pravidlu	vzdialenosť od strednodobého cieľa v roku 2018 menšia než povolená úľava pre nezvyčajné udalosti a štrukturálne reformy
UK		preventívna časť nedosiahnutý strednodobý cieľ; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu	

(*) Odporúčania balíka dvoch legislatívnych návrhov (nariadenie č. 473/2013), pokiaľ ide o opatrenia, ktoré sa majú prijať na včasnú nápravu nadmerného deficitu verejných financií, sa týkajú len členských štátov eurozóny.

DODATOK 2: POKROK PRI DOSAHOVANÍ CIEĽOV STRATÉGIE EURÓPA 2020

Ciele stratégie Európa 2020 pre EÚ	Údaje z roku 2010	Najnovšie dostupné údaje	V roku 2020 na základe aktuálnych trendov
1. Zvýšiť mieru zamestnanosti ľudí vo veku 20 – 64 rokov aspoň na úroveň 75 %	68,6 %	73,5 % (Q3 2018)	cieľ sa pravdepodobne splní
2. Zvýšiť kombinované súkromné a verejné investície do výskumu a vývoja na 3 % HDP	1,93 %	2,07 % (2017)	cieľ sa pravdepodobne nesplní
3a. Znížiť emisie skleníkových plynov aspoň o 20 % v porovnaní s úrovňou v roku 1990	zníženie o 14,2 %	zníženie o 22 %	cieľ sa pravdepodobne splní
3b. Zvýšiť podiel energie z obnoviteľných zdrojov na konečnej spotrebe energie na 20 %	12,5 %	17,5 % (2017)	cieľ sa pravdepodobne splní
3c. Posun smerom k 20 % cieľu energetickej efektívnosti	11,8 % (vzdialenosť od cieľa v roku 2020 pri primárnej energetickej spotrebe)	5,26 % (2017)	cieľ sa pravdepodobne splní
4a. Znížiť podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu (vo veku 18 – 24 rokov) na menej než 10 %	13,9 %	10,6 % (2017)	cieľ sa pravdepodobne splní
4b. Zvýšiť podiel obyvateľov vo veku 30 – 34 rokov, ktorí majú ukončené terciárne vzdelanie, aspoň na 40 %	33,8 %	39,9 % (2017)	cieľ sa pravdepodobne splní
5. Znížiť počet osôb, ktoré sa nachádzajú v situácii ohrozenia chudobou a sociálnym vylúčením, aspoň o 20 miliónov	zvýšenie o 1,4 milióna (v porovnaní s východiskovým rokom 2008)	zníženie o 5,2 milióna v roku 2017 (v porovnaní s východiskovým rokom 2008)	cieľ sa pravdepodobne nesplní

DODATOK 3 – ZISTENIA Z HLBKOVÝCH PRESKÚMANÍ JEDNOTLIVÝCH ČLENSKÝCH ŠTÁTOV

V **Bulharsku** existujú nerovnováhy. Slabé miesta finančného sektora sú spojené s vysokou mierou zadlženosti a nesplácaných úverov v podnikovom sektore. Čistá zahraničná pozícia sa zlepšila v dôsledku silného rastu a vysokých prebytkov bežného účtu. Prijali sa opatrenia na posilnenie stability finančného sektora. Banky a iné finančné korporácie dosiahli ďalší pokrok pri vykonávaní odporúčaní, ktoré boli vydané v nadväznosti na posúdenia kvality aktív a súvah bánk, a posilnil sa dohľad. Zraniteľnosť spojená so slabou správou, kvalitou aktív a dohľadom však stále pretrváva, zatiaľ čo v sektore poisťovníctva sa objavujú nové výzvy. Vďaka silnému rastu sa naďalej darilo znižovať dlh súkromného sektora a znížiť pomer nesplácaných dlhov, ale objemy nesplácaných úverov sú v podnikovom sektore stále vysoké. Hoci došlo k pokroku pri riešení zdrojov nerovnováh, zásadný význam bude mať úplné vykonanie a monitorovanie nedávnych reforiem dohľadu a správy v bankovom a nebankovom finančnom sektore. Ďalšie opatrenia sú potrebné aj na zníženie objemu nesplácaných úverov a na dokončenie reformy rámca pre platobnú neschopnosť.

Na **Cypre** existujú nadmerné nerovnováhy. V kontexte stále pomerne vysokej, hoci klesajúcej nezamestnanosti a nízkeho potenciálneho rastu zaťažuje finančný sektor veľmi vysoký podiel nesplácaných úverov a hospodárstvo oslabuje veľký objem súkromného, verejného a zahraničného dlhu. Deficit bežného účtu je výrazne záporný, a to aj po zohľadnení existencie účelovo vytvorených subjektov. Tento stav odzrkadľuje silný domáci dopyt, ako aj záporné úspory domácností a nie je vhodný na zabezpečenie udržateľnej úpravy veľkého objemu čistých zahraničných záväzkov. Zadlženie súkromného sektora sa síce znižuje, ale len pomaly. Poskytovanie nových úverov súkromnému sektoru zostáva obmedzené. Presunom rozsiahleho portfólia nesplácaných úverov z banky Cyprus Cooperative Bank na verejný sektor v súvislosti s predajom a likvidáciou banky sa výrazne znížil podiel nesplácaných úverov v bankovom systéme. Nesplácané úvery však zostávajú naďalej vysoké v prípade domácností aj podnikov. Štátna podpora pri predaji banky Cyprus Cooperative Bank mala v roku 2018 jednorazový vplyv zvyšujúci verejný dlh. Pri pohľade do budúcnosti sa očakáva, že vysoký verejný dlh bude mať klesajúcu tendenciu v dôsledku pokračujúcich dobrých fiškálnych výsledkov. V porovnaní s minulým rokom sa dynamika reforiem zintenzívnila, najmä pokiaľ ide o opatrenia na riešenie zraniteľnosti zapríčinennej nesplácanými úvermi. Na zvýšenie rastového potenciálu je však potrebný väčší pokrok v oblasti štrukturálnych reforiem.

V **Nemecku** existujú nerovnováhy. Prebytok bežného účtu je vysoký a klesá len pomaly, čo odzrkadľuje utlmenú úroveň investícií vzhľadom na úspory, tak v súkromnom, ako aj vo verejnom sektore, pričom táto situácia má cezhraničný význam. Deje sa to napriek tomu, že na zvýšenie odolnosti nemeckého hospodárstva a zabezpečenie udržateľného a inkluzívneho modelu rastu sú čoraz viac potrebné investície a inovácie. Prebytok sa v roku 2018 v kontexte nárastu domáceho dopytu mierne znížil a očakáva sa, že v nadchádzajúcich rokoch bude aj naďalej postupne klesať, pričom stále zostane na rekordne vysokej úrovni. Súkromné a verejné investície sa viditeľne zvýšili a dochádza k posunu smerom k rastu, ktorý je viac založený na domácom dopyte. Investície, ale aj spotreba, však zostávajú utlmené z hľadiska podielu na HDP, a to aj napriek priaznivým podmienkam financovania, pretrvávajúcim potrebám v oblasti investícií do infraštruktúry a vzdelávania (najmä na komunálnej úrovni) a existujúcemu fiškálnemu priestoru. Prebytok rozpočtu sa v roku 2018 zvýšil a pomer dlhu ďalej klesal. Mzdy sa v kontexte prehrievajúceho sa trhu práce mierne zvýšili, ale reálny rast miezd je naďalej nízky. Hoci bolo prijatých viacero opatrení na posilnenie súkromných a verejných investícií, treba vynaložiť väčšie úsilie na odstránenie veľkých investičných medzier, najmä pokiaľ ide o verejné investície do infraštruktúry a vzdelávania. V ostatných oblastiach politiky sa dosiahol menší pokrok.

V **Grécku** existujú nadmerné nerovnováhy. Slabé miesta sú spojené s vysokou zadlženosťou verejnej správy, zápornou zahraničnou pozíciou, vysokým podielom nesplácaných úverov a nedokončenou obnovou vonkajšej rovnováhy v kontexte vysokej, hoci klesajúcej nezamestnanosti a nízkeho potenciálneho rastu. Po výraznom zlepšení v posledných rokoch sa Grécku v auguste 2018 podarilo úspešne ukončiť podporný program v rámci Európskeho mechanizmu pre stabilitu. Napriek tomu však v krajine pretrvávajú veľké nerovnováhy stavového charakteru, medzi ktoré patrí výrazne záporná čistá medzinárodná investičná pozícia, ktorá sa pri miernom raste nominálneho HDP stále zhoršuje, a saldo bežného účtu, ktoré zostáva záporné. V posledných rokoch došlo k značnému zlepšeniu nákladovej konkurencieschopnosti, pričom tento vývoj v poslednom čase stagnoval vzhľadom na utlmený rast produktivity. Hoci úroveň verejného dlhu je naďalej vysoká, veriteľmi sú väčšinou subjekty oficiálneho sektora a potreby financovania budú aspoň najbližších desať rokov relatívne nízke. Tempo znižovania dlhu v rozhodujúcej miere závisí od pokračujúceho dosahovania dohodnutých fiškálnych cieľov a vykonávania reforiem, ktoré povedú k udržateľnému zvýšeniu rastového potenciálu. Finančný sektor je zraniteľný v dôsledku veľmi veľkého objemu nesplácaných úverov a nízkej ziskovosti, čo brzdí rast úverov a návratnosť investícií. Súkromný dlh klesá, pričom aktívne znižovanie zadlženosti stále prebieha. V rámci programov finančnej pomoci sa prijali rozsiahle opatrenia na riešenie mnohých štrukturálnych problémov gréckeho hospodárstva. Okrem konsolidácie prijatých reforiem a úsilia o úpravu sa grécke orgány zaviazali aj k tomu, že zabezpečia kontinuitu a dokončenie reforiem, ktoré sa monitorujú v rámci posilneného dohľadu.

V **Írsku** existujú nerovnováhy. Veľké objemy verejného a súkromného dlhu a čistých zahraničných záväzkov oslabujú ekonomiku. Nerovnováhy stavového charakteru sa však výrazne upravujú. Aktivita nadnárodných spoločností s minimálnym prepojením na domáce hospodárstvo výrazne ovplyvňuje čisté zahraničné záväzky, ktoré sa znižujú v dôsledku vysokých prebytkov bežného účtu. Objem súkromného dlhu je stále vysoký, ale hospodársky rast naďalej praje znižovaniu dlhu súkromného sektora. Aktivita nadnárodných spoločností naďalej ovplyvňuje podnikový dlh. Dlh domácností sa zdá byť vo všeobecnosti v súlade s fundamentmi, hoci je v porovnaní s disponibilným príjmom vysoký. Predpokladá sa, že verejný dlh bude naďalej klesať, zatiaľ čo deficit sa bude približovať k rovnovážnemu stavu. Ceny obytných nehnuteľností už niekoľko rokov rýchlo rastú, ale v poslednom čase sa ich rast spomalil. Ceny obytných nehnuteľností sú do veľkej miery determinované obmedzenou ponukou, pričom neexistuje jasný dôkaz o ich nadhodnotení. Objem nesplácaných úverov síce zostáva vysoký, no došlo k jeho ďalšiemu znižovaniu aj napriek tomu, že dlhodobé nedoplatky klesajú pomalším tempom. Boli prijaté politické opatrenia na riešenie týchto nedostatkov, najmä v oblasti ponuky bývania a makroprudenciálnej politiky, ale niektoré opatrenia si vyžadujú čas, kým povedú k očakávaným účinkom.

V **Španielsku** existujú nerovnováhy. Hoci je hospodársky rast naďalej silný, veľké objemy vonkajšieho a vnútorného dlhu, rovnako verejného ako súkromného, predstavujú aj naďalej slabé miesta v kontexte vysokej nezamestnanosti a majú cezhraničný význam. Obnova rovnováhy vo vonkajšom sektore pokračovala, aj keď prebytok bežného účtu sa v roku 2018 zmiernil a odrážal tak faktory spojené s globálnym prostredím. Na to, aby sa čisté zahraničné záväzky znížili na obozretnú úroveň, budú potrebné sústavné prebytky bežného účtu počas dlhšieho obdobia. V kontexte silného nominálneho rastu pokračovalo aj znižovanie dlhu v súkromnom sektore. Podiel nesplácaných úverov ďalej klesal. Verejný dlh sa mierne znížil, pričom sa predpokladá jeho ďalšie postupné znižovanie podporené stále nižšími deficitmi.

Potrebné však bude ďalšie úsilie, aby sa verejné financie dostali na udržateľnejšiu dráhu. Nezamestnanosť naďalej klesá, ale zostáva na vysokej úrovni. Vykonávanie politík na zvyšovanie potenciálneho rastu bolo pomalé. Stále pretrvávajú určité problémy, najmä pokiaľ ide o segmentáciu trhu práce, výskum a inovácie, ako aj o reguláciu podnikania, najmä v oblasti služieb.

Vo **Francúzsku** existujú nerovnováhy. Za slabé miesta s cezhraničným presahom sa považujú vysoký verejný dlh a nízka dynamika konkurencieschopnosti v situácii nízkeho rastu produktivity. Verejný dlh bol v roku 2018 vo všeobecnosti stabilný, hoci na vysokej úrovni. Podľa prognóz sa má znižovať iba nepatrne. Vysoká úroveň verejného dlhu zužuje fiškálny priestor na riešenie budúcich otrasov a zhoršuje vyhliadky na rast. Jednotkové náklady práce sa naďalej zvyšujú iba mierne v kontexte nízkeho rastu produktivity. Niektoré prvky podnikateľského prostredia stále nepriaznivo vplyvajú na nenákladovú konkurencieschopnosť. V posledných rokoch sa uskutočnili reformy, pričom došlo k pokroku vo viacerých oblastiach vrátane trhov práce, zdaňovania a podnikateľského prostredia. Účinky týchto reforiem sa však ešte musia naplno prejaviť, pričom treba prijať ďalšie opatrenia v iných oblastiach, ako je reforma systému dávok v nezamestnanosti, reforma dôchodkového systému a preskúvanie výdavkov s cieľom zabezpečiť udržateľnosť verejných financií a posilniť rastový potenciál.

V **Chorvátsku** existujú nerovnováhy. Zostávajúce slabé miesta súvisia s vysokou úrovňou verejného, súkromného a zahraničného dlhu v kontexte nízkeho potenciálneho rastu. V posledných rokoch sa však tieto dlhy znižovali, a to aj vďaka silnému nominálnemu rastu, nad rámec odhadovaného potenciálu, a obozretnej fiškálnej politike. Záporná čistá zahraničná pozícia je stále značná, ale vďaka sústavným prebytkom bežného účtu sa zlepšuje. Prebieha znižovanie zadlženia súkromného sektora, hoci jeho tempo sa má zmierniť s rastom úverov a oživením investícií. Rozpočtové saldo je od roku 2017 v prebytku a verejný dlh sa od svojho vrcholu v roku 2014 výrazne znížil. Finančný sektor je dobre kapitalizovaný a ziskový, aj keď nesplácané úvery, hoci klesajú, zostávajú vysoké. Expozícia spoločností a domácností voči menovému riziku sa znížila, ale zostáva aj naďalej slabým miestom. Prijatím dôchodkovej reformy a nových právnych predpisov na zlepšenie fiškálneho rámca sa zintenzívnili opatrenia v týchto oblastiach politiky. Ďalšie relevantné opatrenia sú v štádiu prípravy a ich dôsledná realizácia má aj naďalej zásadný význam pre posilnenie odolnosti hospodárstva.

V **Taliansku** existujú nadmerné nerovnováhy. Vysoký verejný dlh a dlhotrvajúca slabá dynamika produktivity v kontexte stále vysokého podielu nesplácaných úverov a vysokej nezamestnanosti nesú so sebou riziká s cezhraničným presahom. V nadchádzajúcich rokoch sa neočakáva pokles pomeru verejného dlhu, keďže slabý makroekonomický výhľad a aktuálne fiškálne plány vlády –aj keď menej expanzívne než jej pôvodné plány na rok 2019 – povedú k zhoršeniu primárneho prebytku. Nákladová konkurencieschopnosť je stabilná, ale slabý rast produktivity pretrváva. Príčinou sú dlhodobé problémy s fungovaním trhov práce, kapitálu a produktových trhov, znásobené nedostatkami vo verejnej správe a v súdnom systéme, čo znižuje rast potenciálneho HDP. Objem nesplácaných úverov naďalej výrazne klesá, ale udržanie tempa ich znižovania by mohlo byť vzhľadom na trhové podmienky náročné. Vyššie štátne výnosy v porovnaní s úrovňami na začiatku roka 2018 ovplyvňujú náklady na financovanie bánk a ich kapitálové vankúše, čo nepriaznivo vplyva na poskytovanie úverov zvyšku hospodárstva a na rast HDP. Napriek určitému pokroku v oblasti ozdravovania bankových súvah, reforiem insolvenčného konania a aktívnych politík trhu práce sa dynamika reforiem v roku 2018 celkovo pozastavila. V rozpočte na rok 2019 sa

počíta s opatreniami na zvrátenie častí predchádzajúcich dôležitých reforiem, najmä v oblasti dôchodkov, a nepočíta sa s účinnými opatreniami na zvýšenie potenciálneho rastu.

V **Holandsku** existujú nerovnováhy. Zdrojom nerovnováh s cezhraničným presahom je vysoký objem súkromného dlhu a veľký prebytok bežného účtu. Prebytok dosiahol vrchol v roku 2017 na veľmi vysokej úrovni a očakáva sa, že bude postupne klesať, aj keď zostane veľmi vysoký. Časť externého prebytku možno pripísať štatistickým prvkom spojeným s úlohou nadnárodných spoločností a neočakáva sa, že by sa tento prebytok v blízkej budúcnosti znížil. Pomer súkromného dlhu k HDP, podporený hospodárskym rastom, pokračoval v klesajúcom trende v prípade podnikov aj domácností, aj keď zostával naďalej vysoký. Nominálny dlh domácností sa však pomaly zvyšuje v dôsledku dynamického rastu cien obytných nehnuteľností. Rast miezd bol doposiaľ mierny napriek prehrievaniu sa na trhu práce. Očakáva sa, že nedávne reformy, akou je napríklad urýchlenie znižovania odpočítateľnosti hypotekárnych úrokov, obmedzia zvýhodňovanie dlhu domácností, zatiaľ čo fiškálne stimuly majú pomôcť podporiť agregovaný dopyt.

V **Portugalsku** existujú nerovnováhy. Veľké objemy čistých zahraničných záväzkov, súkromného a verejného dlhu a vysoký podiel nesplácaných úverov predstavujú v kontexte nízkeho rastu produktivity slabé miesta. Bežný účet je vo všeobecnosti vyrovnaný, ale zabezpečenie úpravy čistých zahraničných záväzkov na obozretnú úroveň si bude vyžadovať pokračujúcu obozretnú pozíciu a udržiavanie rastu konkurencieschopnosti. Pomery súkromného dlhu naďalej klesajú z vysokých úrovní, a to v dôsledku nominálneho rastu, pričom aktívne znižovanie zadlženosti hrá len malú úlohu. Verejný dlh začal vďaka primárnym prebytkom od roku 2017 klesať, hoci stále zostáva vysoký. Riziká v bankovom sektore sa znížili aj vzhľadom na rekapitalizácie veľkých bánk v roku 2017 a nedávne zlepšenie ziskovosti. Veľký objem nesplácaných úverov sa znížil, ale zostáva relatívne vysoký. Kľúčom k zlepšeniu výhľadov konkurencieschopnosti, oddlžovania a potenciálneho rastu je zaistenie vyššieho rastu produktivity. Úprava na trhu práce ďalej pokročila a nezamestnanosť už niekoľko rokov rýchlym tempom klesá. Prijali sa politické opatrenia na riešenie úrovne nesplácaných úverov, ale nedostatky v politikách stále pretrvávajú v iných oblastiach, ako sú trhy s výrobkami a so službami. Bude potrebné monitorovať prijatie a vykonávanie viacerých reformných plánov vrátane fiškálno-štrukturálnych reforiem na zlepšenie udržateľnosti verejných financií.

Vo **Švédsku** existujú nerovnováhy. Nadhodnotené ceny obytných nehnuteľností spolu s pokračujúcim zvyšovaním dlhu domácností predstavujú riziko neusporiadanej nápravy. Vysoký dlh domácností ako podiel na HDP ďalej rástol. V druhej polovici roku 2017 došlo k náprave cien obytných nehnuteľností, ktoré sa odvtedy postupne stabilizovali. Napriek tomu indikátory určovania hodnoty naznačujú, že ceny obytných nehnuteľností sú vo vzťahu k fundamentom naďalej vysoké. Hoci sa zdá, že bankový sektor je primerane kapitalizovaný, neusporiadaná náprava by mala negatívny vplyv na finančný sektor vzhľadom na veľkú expozíciu voči hypotekám domácností. V takomto prípade by vzhľadom na systémové finančné prepojenie mohlo dôjsť aj k negatívnym presahom do susedných krajín. Pokiaľ ide o ponuku bývania, naďalej existujú štrukturálne problematické miesta, a stavebná produkcia zoslabla. Hoci sa v posledných rokoch prijali opatrenia v makroprudenciálnej oblasti na riešenie rastu hypotekárneho dlhu, ich vplyv sa zatiaľ javí obmedzený. V politikách pretrvávajú zásadné medzery, najmä pokiaľ ide o daňové stimuly pre vlastníkov nehnuteľností na bývanie a o fungovanie trhu s predajom a prenájom obytných nehnuteľností.

V **Rumunsku** existujú nerovnováhy. Slabé miesta súvisia so stratami v oblasti nákladovej konkurencieschopnosti a prehlbujúcim sa deficitom bežného účtu v kontexte expanzívnej fiškálnej politiky a s nepredvídateľného podnikateľského prostredia. Nedávne legislatívne iniciatívy predstavujú riziká pre fungovanie finančného sektora a môžu poškodiť súkromné investície. Deficit bežného účtu sa zvyšoval v dôsledku prudko rastúceho dovozu, najmä na účely spotreby, a predpokladá sa jeho ďalšie prehlbovanie. Silný rast nominálneho HDP však naznačil, že záporná čistá medzinárodná investičná pozícia sa už niekoľko rokov zlepšuje. Tento vývoj však v budúcnosti môže zbrzdiť pretrvávajúci deficit bežného účtu a nižší rast HDP. Dopyt je hnaný silným rastom miezd, ktorý okrem iného súvisí s prudkým zvyšovaním miezd vo verejnom sektore a minimálnej mzdy, čo sa premietlo do veľmi výrazného zvýšenia jednotkových nákladov práce. Napriek stratám v oblasti nákladovej konkurencieschopnosti sa podiely krajiny na vývoznom trhu zatiaľ zvyšujú. Expanzívne zámery fiškálnej politiky budú podľa prognóz v kontexte silného rastu HDP aj naďalej prispievať k živej dynamike súkromnej spotreby. Pomer verejného dlhu sa má podľa prognóz zvýšiť po tom, ako niekoľko rokov klesal. Časté a nepredvídateľné legislatívne zmeny zhoršujú a zneisťujú podnikateľskú prostredie, čo má negatívny vplyv na obchodné rozhodnutia a investície. Nedávne legislatívne iniciatívy, ktoré majú vplyv na riziko bánk, ohrozujú fungovanie finančného sektora a môžu brániť investíciám tým, že povedú k prísnejším podmienkam na trhu s úvermi a k zúženému kapitálovému trhu so slabšími inštitucionálnymi investormi. V iných oblastiach sa napredovanie v reformách spomalilo alebo zvrátilo.

DODATOK 4 – INVESTIČNÉ PREKÁŽKY V ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH

Výzvy pre investície		AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL*	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK
Verejná správa/ podnikateľské prostredie	Regulačná a administratívna záťaž																												
	Verejná správa																												
	Verej. obstarávanie/PPP projekty																												
	Justičný systém																												
	Rámec pre platobnú neschopnosť																												
	Rámec pre hospodársku súťaž a regulačný rámec																												
Trh práce/ Vzdelávanie	Predpisy na ochranu zamestnanosti & rámec pre pracovné zmluvy																												
	Mzdy a stanovovanie miezd																												
	Vzdelávanie, zručnosti, celoživ. vzd.																												
Finančný sektor /dane	Dane																												
	Prístup k financovaniu																												
Výskum, vývoj a inovácie	Spolupráca akadem. obce, výskumných inštitúcií a podnikov																												
	Financovanie výskumu, výv., inov.																												
Sektorové predpisy	Služby pre podniky/regulované povolania																												
	Maloobchod																												
	Stavebníctvo																												
	Digitálne hospodárstvo/telekomunikácie																												
	Energetika																												
	Doprava																												

Investičné prekážky

*: Do roku 2018 bolo EL v programe hospodárskeho dohľadu a nebolo zahrnuté do preskúmania prekážok pre investície v roku 2015. V roku 2018 neboli vydané odporúčania pre danú krajinu, pretože EL nebolo zahrnuté do semestra.